

วัดเวินไชยมงคล

๑.ที่ตั้ง

วัดเวินไชยมงคลหมู่๑๒ บ้านผาสุขตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

๒. พิกัดภูมิศาสตร์

วัดเวินไชยมงคลอยู่บริเวณพิกัดแผนที่มาตราส่วน๑:๕๐,๐๐๐ พิกัดครั้งที่๑-RTSD ลาดับชุดL๗๐๑๘ ระวัง ๕๙๔๑1 ที่๔๘Q ๐๔๙๑๑๕๔/๑๘๐๕๗๒๗ หรือประมาณ รุ่ง๑๖ องศา ๑๙ ลิปดา๕๗.๓๓ ฟลิปดา เหนือ ประมาณ แวง ๑๐๔ องศา ๕๕ ลิปดา๐๑.๘๓ ฟลิปดา ตะวันออก

๓.เส้นทางเข้าถึง

ออกเดินทางจากอำเภอดอนตาลไปทางจังหวัดมุกดาหารตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๔ (ดอนตาล-มุกดาหาร) ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร เลี้ยวขวาตามป้ายเข้าวัดเวินไชยมงคลตามถนนสายรอง ประมาณ ๑ กิโลเมตร จะถึงวัดเวินไชยมงคล

๔.สภาพทั่วไปของแหล่ง

วัดเวินไชยมงคล ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมีพื้นที่ประมาณ๑๕ ไร่ ลักษณะเป็นเนินลาดลอนลูกคลื่น ในพื้นที่มีเสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ เจดีย์ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่กุฏิสงฆ์ สระน้ำ ศาลาท่าน้ำ ใบเสมา พื้นที่ส่วนใหญ่มีต้นไม้ขึ้นรกครึ้ม หน้าดินค่อนข้างตื้น มีเขตหินโผล่เป็นลานหินในบางพื้นที่

๕.วัตถุหลักฐานที่พบ

๕.๑ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดิน พบกระจายอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่วัด เนื้อ ค่อนข้างหยาบ

๕.๒ ตะกรันโลหะ พบกระจายอยู่ร่วมกับชิ้นส่วนภาชนะดินเผาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่วัด

๕.๓ เสมาหินทราย พบจำนวน ๑๒ ใบ โดย ๑๑ ใบ ปักอยู่ภายในเขตกำแพงแก้วสองฝากข้างทิศ ตะวันออก-ตะวันตก ของเจดีย์ ส่วนอีก ๑ ใบปักอยู่ด้านทิศใต้ นอกกำแพงแก้วเจดีย์ เสมาทั้ง ๑๒ ใบ สร้างขึ้น จากหินทรายสีแดงมีขนาดไม่เท่ากัน ที่สำคัญทุกใบสลักเป็นเส้นนูนตรงกึ่งกลางใบ รูปแบบคล้ายหลักเสไม้หรือ เจดีย์ไม้ในสถาปัตยกรรมแบบอีสาน คล้ายคลึงกับเสมาอีสานที่พบได้ในจังหวัดอำนาจเจริญ ยโสธร และ อุบลราชธานี ส่วนเสมาขนาดใหญ่ที่ปักอยู่นอกกำแพงแก้วของเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่และสูงที่สุด มีลายสลักขีบ เป็นบัวบริเวณส่วนล่าง ลักษณะกลีบบัวคล้ายกับที่พระธาตุพนมเจดีย์ซึ่งสลักจากอิฐ

๕.๔ หลักหินทราย จำนวน ๒ หลัก โดยหลักแรกอยู่ภายในเขตกำแพงแก้วเจดีย์สร้างจากหินทรายสีแดงตรงแท่งสี่เหลี่ยมส่วนปลายโค้งมน หลักที่ ๒ อยู่นอกเขตกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหลัก หินทรายสีแดงตรงแท่งแปดเหลี่ยมโค้งเข้าหาส่วนปลายและตัดตรง

๕.๕ แท่งครกหินทราย จำนวน ๑ แท่ง อยู่นอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะเป็นแท่งหินทรายสีแดงทรงแปดเหลี่ยม ตรงกลางเจาะเป็นหลุมลงไปคล้ายหลุมครกหิน

๕.๖ หลุมครกบนโขดหิน พบบริเวณริมตลิ่งแม่น้ำโขงบนโขดหิน มีการเจาะโขดหินเป็นหลุมคล้ายหลุมครกหิน จำนวน ๑ หลุม

๕.๗ เจดีย์วัดเวินไชยมงคล เป็นเจดีย์ประธานของวัดตรงกับประตูทางเข้า รูปแบบเจดีย์เป็นทรงสี่เหลี่ยมซ้อนชั้น ส่วนฐานทรงสี่เหลี่ยมทำรูปนาคประดับทั้ง ๔ มุมและ ๔ ด้าน ถัดขึ้นไปเป็นเรือนธาตุชั้นที่ ๑ ทรงสี่เหลี่ยมทุกด้านทำเป็นช่องจระนำประดับซุ้มเรือนแก้ว แต่ไม่มีพระพุทธรูปหรือภาพปูนปั้นประดับ ภายในซุ้ม ที่มุมทำเสาประดับลายประจำในกรอบเส้นขนาน ส่วนขอบมุมทำลายกลีบบัวประดับ ถัดขึ้นไปเป็นเรือนธาตุชั้นที่ ๒ ทรงสี่เหลี่ยมทุกด้านทำเป็นช่องจระนำประดับซุ้มเรือนแก้ว ภายในช่องจระนำประดับพระพุทธรูปปูนปั้นประดับยืนทำปางต่างๆ ข้างซุ้มเรือนแก้วประดับปูนรูปต้นไม้ กิณรีและกิณรี ที่มุมทำเสาประดับไม้ตักแต่งลวดลาย ส่วนยอดเจดีย์ทำทรงบัวเหลี่ยมสอบโค้งแหลม กึ่งกลางประดับลายปูนปั้นรูปกลีบบัวและลายใบไม้ ในอดีตส่วนยอดเจดีย์น่าจะประดับด้วยฉัตรซ้อนลดชั้นกันขึ้นไป ปัจจุบันชำรุด และสภาพโดยรวมของเจดีย์ค่อนข้างชำรุด

ด้านทิศเหนือของเจดีย์มีรูปเหมือนปูนปั้นอดีตเจ้าอาวาสวัดเวินไชยมงคล โดยรอบเจดีย์ประธานมีเจดีย์รายบรรจุอัฐิธาตุทรงสี่เหลี่ยม จำนวน ๖ องค์

๕.๘ แท่นฐานหินทราย ลักษณะเป็นแท่นหินทรายสีแดงทรงสี่เหลี่ยม ตรงกลางเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมสำหรับเสียบส่วนเศียรของรูปเคารพหรือวัตถุในลักษณะคล้ายกัน

๕.๙ หอพระ อยู่ทิศตะวันตกของวัดริมตลิ่งแม่น้ำโขง ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นประทับนั่งปางมารวิชัย พุทธศิลป์แบบอีสานพื้นถิ่น

๕.๑๐ แท่นหินทรงกระบอก ลักษณะเป็นแท่นหินทรงกระบอกกลมส่วนปลายโค้งมน คล้ายคิวลิงค์ธรรมชาติ แต่ไม่ถูกต้องตามหลักประติมานวิทยา สภาพแตกหักออกไปด้านหนึ่ง

๖. วิเคราะห์และสรุป

วัดเวินไชยมงคล เป็นโบราณสถานสำคัญอีกแห่งหนึ่งในอำเภอดอนตาล จากหลักฐานที่พบสามารถแบ่งแยกออกได้หลายสมัย ดังนี้

๖.๑ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย โดยเห็นได้จากการพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินและตะกรันโลหะในพื้นที่ ซึ่งเชื่อว่าหากมีการขุดค้นทางโบราณคดีอย่างเป็นระบบน่าจะพบข้อมูลที่สำคัญเพิ่มขึ้น

๖.๒ สมัยประวัติศาสตร์ แบ่งออกได้เป็น ๒ ช่วงเวลา คือ (๑) สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ได้แก่ หลักหินทราย เสมามหินทราย ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่พบได้ในช่วงสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในอีสาน (๒) สมัยประวัติศาสตร์สมัยล้านช้าง-ปัจจุบัน ได้แก่ เจดีย์วัดเวินไชยมงคล เจดีย์ทราย และหอพระ ซึ่งมีลักษณะสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบอีสานพื้นถิ่น

๗. วัน/เดือน/ปี ที่สำรวจ

สำรวจเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

๘. คณะสำรวจ

๘.๑ นายวสันต์ เทพสุรียานนท์ นักโบราณคดีชำนาญการ

๘.๒ นางสาวสุกัญญา เบนิต นักโบราณคดีชำนาญการ

๙. ที่มาของข้อมูล

๙.๑ สัมภาษณ์ นายนคร อินพรหมมา อายุ ๕๘ ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๒ บ้านผาสุก ตำบลดอนตาล

ภาพถ่ายดาวเทียม แสดงตำแหน่งที่ตั้งของวัดเวินไชยมงคล ตำบลดอนตาล (อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร (Google Earth สืบค้นเมื่อ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖)

แผนที่มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับ L708 ระวัง 59411
ที่ 48Q 049154/1805727 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของวัดเวินไชยมงคล

ภาพบริเวณเจดีย์ประธานวัดเวินไชยมงคล

ภาพเจดีย์ประธานวัดเวินไชยมงคลและบริเวณภายในกำแพงแก้ว

ซุ้มจระนำของเรือนธาตุชั้นที่ ๒ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น
สองข้างมีปูนปั้นลายต้นไม้ กิณนรและกินนรี

ส่วนฐานเจดีย์ ประดับนาคปูนปั้นทั้งมุมและด้าน รูปแบบศิลปกรรมแบบอีสานพื้นถิ่น

เสมาหินทรายขนาดใหญ่ด้านนอกกำแพงแก้วเจดีย์

ลายกลีบบัวบริเวณด้านล่างของเสมา

เสมาหินทรายในเขตกำแพงแก้วเจดีย์

หลักหินทรายทรงสี่เหลี่ยมภายในกำแพงแก้วเจดีย์และหลักหินทรายทรงแปดเหลี่ยมด้านนอกกำแพงแก้ว

แท่งครกหินทราย ด้านนอกกำแพงแก้ว

หลุมครกบนโขดหินริมตลิ่งแม่น้ำ

หอพระภายในบริเวณวัดด่านทิศตะวันตก

พระพุทธรูปประทับนั่งปางมารวิชัยภายในหอพระและแท่งหินทรงกระบอกลักษณะคล้ายศิ่วะลิ่งค์แต่ไม่ถูกตามหลักประติมานวิทยาบริเวณหน้าหอพระ

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินและตะกรันโลหะ พบบริเวณด้านทิศตะวันออกของวัด